

Posudek na bakalářskou práci Pavla Štádlera *Hollywoodská černá listina: strategie vyslýchaných před Výborem pro neamerickou činnost*

Téma - metamorfózy levice a její společenské recepce/reakce v poválečném období – je vhodně vybrané, aktuální a provokativní. Co se týče zdrojů, členění bibliografie je věcně správné, nicméně v absolventských pracích je třeba užívat standardně zavedené termíny *prameny* a *literatura*. Z literatury jsou často citovány encyklopedické či přehledové zdroje, které de facto nepřísluší odbornému textu (5 titulů z Encyklopedie studené války, M. Pečenka, P. Luňák, Tindall-Shi, V. Náleverka); specializovaných titulů je uvedeno kolem 10, ale v textu autor využívá důsledně hlavně 3 práce, z toho jednu disertaci FF UK z 2011 s velmi blízkou tematizací (Srch, Radosh, Humphries), ostatní spíše příležitostně (Bentley, Vaughn, Lev). Ačkoli v Projektu autor zmiňuje detailní zpracování tzv. druhé rudé hrozby v české literatuře, v bibliografii nejsou s výjimkou Srcha takové práce uvedeny ani v textu citovány. V použité bibliografii jsem také nenalezla některé vhodné tituly uvedené v Projektu, které se patrně autorovi nepodařilo získat; k otázce amerického komunismu a sovětské špionáže existuje mimoto řada prací z pera Harvey Klehra a Johna Haynese, které vycházely od konce 70. let do 2003. Použitelná je i do češtiny přeložená práce Jonathana Milese o Otto Katzovi (2012)

V práci především chybí charakteristika a kritická analýza pramenů a literatury, což je u ideologicky a hodnotově silně zatíženého tématu nedostatek zvláště citelný. Z této absence vyplývají dva aspekty. Jednak není zřejmé, jakou kvalitu (spolehlivost) mají edice výsledků a proč výroky a argumenty vyslýchaných autor střídavě cituje z pramenů a z literatury (viz např. pozn. 161 a 162); výhrada o rozsáhlé povaze pramenů nevysvětluje nahodilost těchto citací (namátkou z cca 5 svazků desetisvazkové edice; jiné v seznamu uvedené prameny naopak nejsou citovány vůbec) a navozuje tak domněnku o přebírání odkazů z literatury (pozn. 67, 83, 87 aj.). Dále, autor by měl při přebírání argumentace a hodnotových soudů (paranoia, hon na čarodějnice) zohlednit a respektovat, že historikové k této kauze vesměs zaujímalí politicky a/nebo ideologicky vyhraněné postoje (např. R. Radosh byl výrazným mluvčím nové levice), zejména je-li si sám vědom jejího oboustranného propagandistického zveličení, popřípadě deformace.

Z hlediska stavby práce by textu prospěla větší přehlednost. K ní by přispělo zejména oddělení výsledků 1947 a 1951-3, neboť mezi těmito daty došlo k podstatné změně mezinárodní i vnitřní situace (vytvoření silného socialistického bloku včetně Číny, jaderná hrozba SSSR, špionážní aféry, oslabení významných stimulů levicové orientace, jimiž byl nástup fašismu a antisemitismus, rozčarování levicových liberálů z procesů, ale i ze situace v NDR apod.). Možnost sledovat, zda postoje vyslýchaných tyto změny reflektovaly, však autor nevyužil a zbavil se tak příležitosti sofistikovanějšího posouzení „upřímnosti“ a míry „zrady“ soudruhů, tedy kategorií, které jej u vyslýchaných zajímají. Při popisu strategií (a taktik – potřeba tyto odlišit; strategie – argumentace ústavou; taktika – koho udat) střídavě uvádí příklady z obou vln procesů, což znesnadňuje komparaci, popřípadě postižení vývoje (případ E. Dmytryka). Práci by dále prospělo – místo několikastránkové parafráze Srchovy disertace - jasné uvedení do děje (skutečný vliv a rozšíření komunistů a levice v různých profesích filmové branže a v jednotlivých studiích na konci války) a charakteristika (jmenná, politická) hlavních osobních i institucionálních aktérů, s nimiž autor pracuje (samotný Výbor – není uvedeno obsazení, Americká liga. Svaz scénáristů atd.); některé klíčové údaje jsou schovány do poznámek (83, 100, 101). Rovněž dělení na „spolupracující“ a „nespolupracující“, resp. „přátelské a nepřátelské“ vyslýchané se po chvíli stává nepřehledné zvláště vzhledem k tomu, že většina předvolaných se pohybovala – jak ostatně autor uvádí – někde na škále mezi oběma krajnostmi (viz rozpor ohledně apriorní klasifikace vyslýchaných na s. 16 a 19). Při líčení levicových nálad ve filmovém průmyslu možno doplnit vliv

židovských umělců a podnikatelů včetně emigrantů z Německa a Rakouska, kteří ve spojení antifašismus+levice sehráli významnou roli.

Z hlediska věcné argumentace by tvrzení o „atmosféře strachu“ mělo být doloženo skutečnými represemi, ty však autor až na výjimky neuvádí a chybí tedy metody existenčního nátlaku na vyslýchané. Při tvorbě závěrů by také bylo vhodné vzít v úvahu marketingovou hodnotu filmových osobností a jejich finanční přínos pro studia; levicovou orientaci vyznávaly i některé hvězdy (G. Garbo, F. March, N. Shearerová, Ch. Chaplin, později M. Monroe), nebyly ovšem členy KS. Za vysvětlení by stála selekce vyslýchaných filmových magnátů (předvolán Jack Warner, zatímco „levicový“ antifašista D. Selznick nikoli). Terminologicky nejasné, generalizující a nedoložené (kromě odkazu na Srchu) je konstatování „velmi napjatého vztahu federálního a filmového centra“ (s. 11); podobně nesmyslné se zdá tvrzení, že Výbor „bojoval s filmovým průmyslem jako celkem“ (13) – jaký zájem měla Sněmovna na likvidaci lukrativního hospodářského odvětví? Výraz „soukmenovci“ (20) není v daném kontextu na místě.

Práce je nicméně ambiciózní, inteligentně napsaná, klade si zajímavé otázky, necouvá před hodnotícím postojem a z formálního hlediska splňuje požadovaná kritéria. Přes uvedené nedostatky navrhuji klasifikovat známkou **velmi dobře**.

1. června 2012

prof. S. Raková